

ლადო ზირაქაშვილი

ავთანდილისა და ისფრის ეტიმოლოგიისთვის “ვეფხისტყაოსანში”

„ვეფხისტყაოსნის“ ლექსიკის უდიდესი ნაწილი უკვე შესწავლილია, განსაკუთრებით ეს ეხება პოემაში გამოყენებულ არაქართული წარმოშობის სიტყვებს. მათი უმრავლესობის სემანტიკა და ეტიმოლოგია დადგენილია, თუმცა, ბუნებრივია, რჩება ლექსელები, რომელთა ეტიმოლოგიაც არ არის ცხადი ან ხელახლა გასაზრებელია, ეს ეხება საკუთარ სახელებსაც. სტატიაში წარმოდგენილი იქნება მოსაზრება „ავთანდილისა“ და „ისფრის“ ეტიმოლოგიის შესახებ.

„ავთანდილის“ ეტიმოლოგიის შესახებ მოსაზრება იუსტინე აბულაძემ პირველმა გამოაქვეყნა 1936 წელს. ი. აბულაძემ თავდაპირველად სახელში ორი შემადგენელი გამოყო და ისინი სპარსული ენით ახსნა. სახელის პირველი ნაწილი – „ავთან“ მან მიიჩნია خفتان[hafitān] (ხაფთანი) სპარსული სიტყვიდან მომდინარედ, ხოლო მეორე ნაწილი – „დილ“ ასევე სპარსულ სიტყვა دل[dil] (გული)-ს დაუკავშირა. თუმცა იუსტინე აბულაძემ აღნიშნული მოსაზრება შეცვალა. 1967 წელს „რუსთველოლოგიურ შრომებში“ გამოქვეყნებულ სტატიაში იგი წერს: „ჩემი მუშაობის დროს „ვეფხისტყაოსნის“ სიუჟეტის წარმოშობის საკითხში მე შევეცადე გამოემერკვია პოემის მთავარი გმირის სახელის „ავთანდილის“ ეტიმოლოგია; ადრე, ამ სახელს მე ვთვლიდი შემდგარად ორი სიტყვისაგან (ნ. ჩვენი: ვტ-ის 22-ე და 26-ე გამოცემები, 1914 და 1926 წწ., ლექსიკ., საკუთარ სახელებში „ავთანდილ“): ა) ირან. ხაფტან – ხაფთანი და ბ) ირან. დილ – დილ, გული, მაგრამ ამჟამად უკვე აუცილებლად ვრაცხ საჭიროდ ამაში შესწორება შევიტანო. ამ სიტყვის პირველი ნაწილი არის არა ირან. ხაფტან, არამედ არაბ. ავტან, ე. ი. იგი არის მრავლ. რიცხვი სიტყვისაგან – ვატან სამშობლო და აღნიშნავს „სამშობლო მხარეებს“, მეორე ნაწილი კი არის იგივე ირანული დილ – გული, ასე რომ, „ავთანდილ“ სიტყვასიტყვით იგივეა, რაც „სამშობლოს გული“.¹

შესაძლებელია აღნიშნული მოსაზრების კრიტიკული გადაანალიზება: ა) ვეფხისტყაოსნის შექმნის ხანაში არაბული ط[ṭ] ქართულში გადმოდიოდა როგორც ტ და არა როგორც თ. მართალია, მოგვიანო ხანაში დასტურდება არაბული ط[ṭ]-ს ქართულში თ-დ გადმოსვლის ფაქტები, მაგრამ ისინი, უპირატესად ტრანზიტული გზით შემოსულ ლექსებში გვხვდება.² ბ) ყველაზე მთავარი კი ალბათ მაინც ის არის, რომ ტერ-

¹ იუსტინე აბულაძე, *რუსთველოლოგიური ნაშრომები*, რედ. დ. კობიძე (თბილისი, 1967), 254-256.

² ვლადიმერ ლეკიაშვილი, *არაბულ ფარინგალიზებულ თანხმოვანთა ადაპტაცია ქართულ ენაში, საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის მაცნე* (თბილისი, 1991), №3, 109.

მინის შექმნისას შოთა რუსთაველი აუცილებლად გაითვალისწინებდა არაბული და სპარსული ენების მორფოსინტაქსურ სტრუქტურას. კერძოდ იმას, რომ კუთვნილების გამომხატველი კონსტრუქცია — status constructus, არაბულშიც და სპარსულშიც პრეპოზიციურია. შესაბამისად, ავთანდილ რომ ვთარგმნოთ, „გულის სამშობლოები“ გამოვა, და არა – „სამშობლოების გული, სამშობლოს გული“. ასე რომ, სახელის პირველ ნევრად awṭān (*სამშობლოები*) ნაკლებ სარწმუნო ჩანს.

დამაჯერებელია გურამ ჩიქოვანის მოსაზრება სახელის ეტიმოლოგიასთან დაკავშირებით. იგი სახელს ასევე ორშემადგენლიანად მიიჩნევს და არაბული წარმომავლობით ხსნის. გ. ჩიქოვანი წერს: „ჩემი აზრით, ავთანდილი ნამდვილად შედგება ორი ნევრისაგან (ავტან – დილ). პირველი (ავტან) უნდა მომდინარეობდეს არაბული სიტყვიდან (أفض) „საუკეთესო“, „უკეთესი“, „უპირატესი“, „უშესანიშნავესი“, „სწორუპოვარი“, „უბადლო“, „უებრო“. მეორე ნევრი, ვფიქრობ, არის სპარსულ-არაბული dīn (دين) „რელიგია“, „სარწმუნოება“. შედგენილი სახელის მნიშვნელობაა „უშესანიშნავესი, უბადლო, უებრო რელიგიისა, რელიგიათა შორის, სარწმუნოებათა შორის“. იგი მიღებულია შემდეგნაირად: *afḏalu-d-dini// *afḏal ad-din > *afḏal-din- > afḏal-din > avtandil.“¹

ამ კონტექსტში, საყურადღებოა გურამ ჩიქოვანის განმარტება, რომ პოემაში არსებობს კომპოზიტიური თხზვით მიღებული სახელები, რომელთა მეორე ნაწილი სწორედ არაბული სიტყვა دین [dīn] რელიგიაა – ნურადინი და შერმადინი. გ. ჩიქოვანი „ავთანდილსაც“, აერთიანებს ამგვარ სახელებში. შესაძლებელია ვივარაუდოთ: „ავთანდილის“ მეორე შემადგენლად რომ დინ (რელიგია) იყოს ნაგულისხმევი, ის ისევე ცხადად იქნებოდა წარმოდგენილი, როგორცაა სახელებში ნურადინი და შერმადინი (სადაც აშკარად იკითხება სიტყვა რელიგია). აღარ იქნებოდა საჭირო „ავთანდილის“ პირველ შემადგენელსა [afḏal, l > n] და მეორე შემადგენელში [dīn, n > l] ფონეტიკური ცვლილებები.

„ვეფხისტყაოსნის“ არაქართული წარმოშობის ლექსიკის დიდ ნაწილს წარმოადგენენ ორიენტალიზმები, რომელთა შორის უმრავლესობას არაბული ლექსიკური ერთეულები ქმნიან. ეს საყოველთაოდაა ცნობილი და პრობლემის შესწავლასაც დიდი ტრადიცია აქვს. ქართულში არაბული სიტყვების შემოსვლის დროის ათვლა მე-7 საუკუნის მეორე ნახევრით უნდა განისაზღვროს. ეს ის დროა, როდესაც, ყველა ნიშნის მიხედვით, შეიძლება ვივარაუდოთ ქართლში არაბულ-ქართული ორენოვნების არსებობა თუნდაც მცირე სოციალურ ჯგუფში, თუმცა არც ის არის გამორიცხული, რომ ვივარაუდოთ შედარებით უფრო ფართო სოციალური ჯგუფისთვისაც.² მიტომ, ალბათ ბუნებრივია მე-12 საუკუნეში, და უფრო ადრეც, ქართულ ლიტერატურულ ძეგლებში ასეთი უხვი რაოდენობა არაბიზმებისა. არაბულ და სპარსულ

¹ გურამ ჩიქოვანი, *ავთანდილის ეტიმოლოგიისთვის, ახლო აღმოსავლეთი და საქართველო*, გ. სანიკიძე (თბილისი, 2014), 110.

² აპოლონ სილაგაძე, *ორიენტალიზმების საკითხებისათვის, ენათმეცნიერების საკითხები*, I (თბილისი 2008), 31.

ლექსემებთან ერთად, „ვეფხისტყაოსანში“ საკმაო რაოდენობაა თურქული წარმოშობის სიტყვებისა, რაც, სხვა ფაქტორებთან ერთად, ლოგიკურ საფუძველს იძლევა ავთანდილის ეტიმოლოგიის გადააზრებისას.

რაც შეეხება თურქული ლექსემის არსებობას მეთორმეტე საუკუნის ქართულ ლიტერატურულ ძეგლში, ამისთვის იმჟამინდელი ისტორიული კონტექსტი და წინაპირობები უნდა გავითვალისწინოთ. თურქული მოდემის ტომებთან საქართველოს ჯერ კიდევ V საუკუნიდან ჰქონდა ურთიერთობა. „ქართლის ცხოვრების“ მიხედვით, ხაზარული ერთ-ერთი იყო იმ ექვს ენათაგან, რომელიც „იზრახებოდა ქართლსა შინა“. XI-XII საუკუნეებში, ერთი მხრივ, გრძელდება ურთიერთობა ჩრდილოეთის თურქებთან (ყივჩაღებთან), ხოლო, მეორე მხრივ, მყარდება ურთიერთობა სამხრეთით წარმოქმნილ თურქ-სელჩუკურ პოლიტიკურ წარმონაქმნებთან. 1080 წელს საქართველოში „დიდი თურქობა“ დაიწყო და თურქულმა ტომებმა აქტიურად დაიწყეს საქართველოში შემოდინება. ამ პროცესს, რასაკვირველია, სამხედრო-პოლიტიკურთან ერთად, კულტურული და, მეტწილად, ენობრივი ინტერფერენციაც ახლდა.

უნდა ითქვას, რომ გვიანდელ ეტაპამდე თურქული მწერლობა, როგორც ასეთი, არ არსებობდა, ამიტომ ჭირს იმ ლექსემების იდენტიფიცირება, რაც ზეპირი გზით შემოდიოდა თურქულენოვანი სივრციდან ქართულ ენაში. თურქიზმების გამოვლენის კუთხით შუა საუკუნეების ქართული ლიტერატურის მნიშვნელოვანი ძეგლების – „ამირანდარეჯანიანის“, „ვისრამიანის“, „აბდულმესიანის“, „ვეფხისტყაოსნის“ შესწავლა საინტერესო მასალას იძლევა.

ავთანდილის ეტიმოლოგიის ახლებურ ინტერპრეტაციაში თავად პოემის ტექსტი და ავთანდილის პერსონაჟის ძირითადი მახასიათებელი გვარნმუწებს.

„ვეფხისტყაოსანში“ ყოველ პერსონაჟს საერთო, უნივერსალურ მახასიათებლებთან ერთად, მხოლოდ მისთვის დამახასიათებელი ნიშან-თვისებებიც განსაზღვრავს, ავთანდილისთვის ასეთია ენამჭევრობა, მჭევრმეტყველება. ვიქტორ ნოზაძის „ვეფხისტყაოსნის სიბრძნისმეტყველებაში“, რომელიც შემდგომ ზვიად გამსახურდიამ განავრცო, ავთანდილი სწორედ ამქვეყნიური ფილოსოფიის განსხეულებად, სიბრძნისმეტყველად გვევლინება. რომ არა ავთანდილის ბრძნადმეტყველება, მისი საუბრის ხელოვნება, პოემაში სიუჟეტის ასეთი განვითარება წარმოუდგენელი იქნებოდა. ავთანდილი ყოველ ეპიზოდში, განსაკუთრებით კრიტიკულ მომენტებში, თავისი მოხერხებული ენით გამოირჩევა, ბევრი ჭეშმარიტება სწორედ ავთანდილის პირით ცხადდება. იგი კარგად ფლობს საუბრის ხელოვნებას, ყოველთვის იმას ამბობს, რაც საქმეს წაადგება, თავისი მოხერხებული საუბრით ნუსხავს მსმენელს და აღწევს მიზანს. ავთანდილის ეს თვისება არაერთხელ ჩანს პოემაში და რამდენიმეგან შოთა რუსთაველი მკაფიოდ ხაზსაც უსვამს ამას.

თავდაპირველად ავთანდილის ენამჭევრობა გამოქვაბულში ას-მათთან პირველი შეხვედრისას ვლინდება, სადაც ავთანდილი ასმათის გულის მოგებას სწორად შერჩეული სათქმელით ახერხებს. სიტყვა მიჯნურის გაგონებაზე ასმათის რეაქციის შეტყობის შემდეგ საუბრის მოხერხებულად შეცვლილი ტონი და სწორად არჩეული სტრატეგიაც ამას ადასტურებს, ხოლო ჭაში ჩავარდნილის არაკი მის საუბარს სხვა ხიბლს სძენს და ასმათის შთაბეჭდილებას ერთიორად ზრდის: „ხარ უცილოდ კარგი ვინმე, მოყმე ბრძენთა საქებარი“ – სწორედ არაკის შემდეგ მოისმინა ავთანდილმა ასმათის ეს ქება. უდავოა, რომ ავთანდილი ფლობს საუბრის ტექნიკას და ყოველ ჯერზე თავისი ენამზეობით აღწევს მიზანს.

შამბში, დაბნეილ ტარიელს ცნობას ხომ ავთანდილის საუბარი მოიყვანს. მეტიც, სწორედ ტარიელის გონზე მოყვანის გამო უწოდებს რუსთაველი ავთანდილს „სევდისა მუფარახს“¹, „ცნობიერთა დასტაქარსა“ და „უცნობოთა ოხრვა-ახს“ და იქვე ხაზს უსვამს – „ცნობიერი სიტყვა უთხრა უცნობოსა რამე მზრახმან“. „ცნობიერი სიტყვის“ მთქმელია სწორედ ავთანდილი. საყურადღებოა ასევე, რომ ავთანდილთან საუბრის შემდეგ გონმიხდილი ტარიელის „მოჯობებას“ რუსთაველი ცნობილი აფორიზმით ამტკიცებს – „გველსა ხვრელით ამოიყვანს ენა ტკბილად მოუბარი“-ო. სწორედ ასეთი ტკბილმოუბარი და ენამზიანი ავთანდილის თვისებას უნდა გამოხატავდეს მისი სახელიც.

ავთანდილის სახელის ეტიმოლოგიის გააზრებისთვის, ყველაზე დიდ საფუძველს მაინც შემდეგი ტაეპები გვაძლევს:

„ყმა ტკბილი და ტკბილ-ქართული, სიკეთისა ხელის მხდელი, მზესა ასრე ეუბნების, ვით გაზრდილსა ამო მზრდელი.“

ტარიელის პოვნის შემდეგ არაბეთს დაბრუნებული ავთანდილის თინათინთან საუბრისას, ამ ტაეპებით რუსთაველი პირდაპირ აცხადებს ავთანდილის ძირითად თვისებას: ჩვენი არაბი ავთანდილი სწორედ რომ ტკბილქართული, ენამარჯვე ყმაა.

ყოველივე ზემოთქმულის გათვალისწინებით, შეიძლება ითქვას, რომ სახელი ავთანდილი ნამდვილად შედგება ორი სიტყვისგან. სავსებით გასაზიარებელია გურამ ჩიქოვანის მოსაზრება, რომ „ავთან“ არაბული სიტყვიდან افضا[ʼafdāl] „საუკეთესო, გამორჩეული“ უნდა მომდინარეობდეს. რაც შეეხება მეორე ნაწილს – „დილ“, იგი თურქული წარმოშობის სიტყვაა دل[dil] „ენა“, უნდა იყოს. دل افضا[ʼafdāl dil] > ავთანდილ-ის მნიშვნელობა ასე შეგვიძლია ავხსნათ: საუკეთესო (გამორჩეული) ენის მქონე, მჭევრმეტყველი.

ავთანდილი, როგორც საკუთარი სახელი, შოთა რუსთაველის მიერ უნდა იყოს შექმნილი არაბული ლაკაბის მაგალითით და ამ სახელის მატარებლის ძირითად თვისებას უსვამს ხაზს.

¹ „სევდისა მუფარახის“ შესახებ იხ. გიორგი წერეთელი, „ვეფხისტყაოსნის“ „სევდისა მუფარახი“, აკაკი შანიძის დაბადების 80 წლისთავისადმი მიძღვნილი საიუბილეო კრებული „ორიონი“ (თბილისი, 1967), 318-326.

თავში – „აქა ფატმანისაგან ნესტან-დარეჯანის ამბის მბობა“, ფატმანი ავთანდილს უყვება ნესტან-დარეჯანის თავგადასავალს გულანშაროში. მას შემდეგ, რაც ნესტან-დარეჯანმა მონები მოისყიდა და სასახლიდან გამოიქცა, მის საძებრად მღევრები მთელ გულანშაროს მოედნენ, მაგრამ ის ვერაფრით იპოვეს და სასახლეში ხელცარიელნი დაბრუნდნენ. უფლისწულის საცოლედ გამზადებული ულამაზესი ასულის დაკარგვამ მთელი სასახლე შეაძრწუნა. რუსთაველი სასახლეში არსებულ ვითარებას აღწერს:

„მონახეს, ვერა შეიგნეს, შეიქცეს განბილებულნი,
მას აქათ იგლოვს ხელმნიფე და ყოვლნი მისნი ხლებულნი.

დაჰხედენ დარბაზის ერთა, შევლენ ისფრითა ღებულნი!

მზე მოგვემორვა, მას აქათ ჩვენ ვართ სინათლე-კლებულნი.“

ყურადღებას იქცევს „დარბაზის ერთა“ ემოციური მდგომარეობის აღწერა, განსაკუთრებით კი, შესიტყვება „ისფრითა ღებულნი“, რომელიც, ტრადიციულად, განიმარტება, როგორც იისფრად შეღებილნი, რამდენადაც იისფერი გლოვის ფერად აღიქმებოდა, რაც, შესაძლებელია, ლოგიკურადაც ჩაითვალოს. თუ „იგლოვს ხელმნიფე და ყოვლნი მისნი ხლებულნი“ და თუ იისფერი გლოვის ფერია, მაშინ „დარბაზის ერთნიც“ სამგლოვიარო ტანსაცმლით შემოსილი, ანუ, როგორც განმარტებულია, იისფრად შეღებილები იქნებიან.¹

თუმცა, შესაძლებელია, „ისფრი“ სიტყვის ეტიმოლოგია ამ კონკრეტულ კონტექსტში, სხვანაირადაც გავიაზროთ.

სიტყვა „ისფრი“ ფონეტიკურადაც და თავისი გამოყენების ამ კონკრეტული კონტექსტითაც ძალიან ჰგავს ყვითელი ფერის აღმნიშვნელ არაბულ სიტყვა **أصفر** [ʾaṣfar]-ს. ყვითელი ფერი არაბოფონურ სოციუმში უარყოფით, ავადმყოფურ, ცუდ ფერად აღიქმება.² ზმნა **أصفر** [iṣfar], გარდა ძირითადი მნიშვნელობისა „გაყვითლდა“, გაიგება, როგორც „ფერი დაკარგა, გაფითრდა“. ასევე, ყვითელი ფერის ამგვარი მეტაფორული გააზრება კარგად ჩანს შესიტყვებებში. მაგ.: **ضحكة صفراء** [ḍahka ṣafīrāʾ] – სიტყვ. „ყვითელი სიცილი“ – გაიგება, როგორც ფარისევლური ღიმილი; **سخرية صفراء** [suḥriyya ṣafīrāʾ] – სიტყვ. „ყვითელი ხუმრობა“ – გაიგება, როგორც ბოროტი ხუმრობა.

ქართულში „გაფითრდა, ფერი დაკარგა“ ძველთაგანვე ყოფილა მეტაფორულად დაკავშირებული ყვითელ ფერთან. როგორც არაბულში, ქართულშიც, ამ ფერს უარყოფითი კონოტაცია ჰქონია. შუა საუკუნეების ქართულ ლიტერატურულ ძეგლებში უხვად გვხვდება

¹ ამის შესახებ უფრო დანვრილებით იხ.: შოთა რუსთაველი, *ვეფხისტყაოსანი*, სასკოლო გამოცემა, ტექსტი გამოსაცემად მოამზადა, შესავალი, განმარტებანი, კომენტარი და ლიტერატურული გარჩევა დაურთო ნ. ნათაძემ (თბილისი, 2015), 349.

² იხ., მაგ., ნინო ეჯიბაძე, *ეგვიპტის არაბული დიალექტის ზოგიერთი ლექსიკური და ფრაზეოლოგიური ასპექტი* (თბილისი, 2012), 71. ასევე, Ahmad 'Amīn, *qāmūs al-'ādāt wa-t-taqālid wa-t-ta'ābir l-miṣriyyat* (al-Qāhira, 1999) (არაბულად), 128-131.

ყვითელი ფერის ამგვარი მეტაფორული გააზრების მაგალითები, ამ მხრივ, ყველაზე მეტად „ვისრამიანი“ გამოირჩევა. შეიძლება ითქვას, „ვისრამიანი“ სავსეა ისეთი შესიტყვებებით, რომლებშიც ყვითელ ფერს უარყოფითი კონოტაცია აქვს. მაგ.: „ყვითელიმცა არის“¹, (წყველის ფორმულა), „გაყვითლდა პირი მეფისა“². თავში – „აქა ვისის ძიძისა წიგნი შაჰროს ვისის დედას თანა მიწერილი“, ძიძა ჩივის, რომ მისი აღსაზრდელი ყველა ფერის სამოსს იწუნებს და „აუგსა დასდებს“, ყვითელ ფერზე კი ამბობს: „ყვითელი თუ მივართო, ამას იტყვის, ეგე სწეულთა სამოსია“³-ო.

ფონეტიკური თვალსაზრისით: არაბულ ორთოეპიაში ჩვეულებრივია ფონეტიკური მოვლენა *إمالة* [al-'imāla], რომელიც გულისხმობს ფართო ხმოვნის დაწინაოებას ირაციონალურ ხმოვნამდე, რომელიც შეიძლება კონკრეტიზდეს, როგორც ი ან ე. თავკიდური ჰამზა, რომელიც ჩანს გრაფიკაში სიტყვაში *أصفار* ['aṣṣfar], კომპლექსში 'C, წარმოქმაში არ ისმის. შესაბამისად, სიტყვისთვის 'aṣṣfar ბუნებრივია ორთოეპიული შესატყვისი აṣṣar. ამ სიტყვაში მახვილი მოდის რიგით პირველ ხმოვანზე: ṣṣar. მახვილიანი ხმოვნის გავლენით რიგით მეორე, უმახვილო, ხმოვნის რედუცირება არაბულში ჩვეულებრივი მოვლენაა. ასე რომ, ფონეტიკური თვალსაზრისით, შესაძლებელია, რომ აṣṣar სიტყვა ქართულში გადმოსულიყო, როგორც iṣṣr.

ყოველივე ამის გათვალისწინებით, შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ აღნიშნულ შესიტყვებაში – „ისფრითა ღებულნი“, *ისფრი* უნდა იყოს არაბული ენიდან შემოსული სიტყვა, გამოყენებული გადატანითი მნიშვნელობით, როგორც „სიფერმკრთალე“, შესიტყვების მნიშვნელობა კი ასე შეიძლება გავიგოთ – ყვითლად (სიფერმკრთალით) შეღებილნი, ე.ი. გაფითრებულნი.

Lado Zirakashvili

Towards the Etymology of *Avtandil* and *ispri* in "The Knight in the Panther's Skin"

1. The paper deals with the etymology of *Avtandil* (the name one of the protagonists of "The Knight in the Panther's Skin"). On the basis of critical analysis of already existing etymological research in Rustvelology Studies proposes a new version of etymology of the name, namely, *Avtandil* is composed of two constituents: *Avtan* < Arabic أفضل ['afḍal] "the best, outstanding", and *dil* < دل [dil] of the Turkish origin meaning "language, tongue". The meaning of دل أفضل ['afḍal dil] > *Avtandil* (after dissimilation l > n in the first constituent)

¹ ვისრამიანი, ალექსანდრე გვახარიას და მაგალი თოდუას რედაქციით, (თბილისი, 1964), 20.

² იქვე, 22.

³ იქვე, 12.

can be interpreted as following: "the eloquent, a great orator." *Avtandil* as the personal name, must be composed by Shota Rustaveli similar to the Arabic *laqab* and highlights the main personal features of its possessor (and eloquence of *Avtandil* in the poem is beyond doubt).

2. In "The Knight in the Panther's Skin" the collocation *ispri ghebulni* ("colored by *ispri*") occurs when Shota Rustaveli uses it to express the emotional state of the "Palace folk" of *Melik Surkhav* Palace after *Nestan-Darejan* made her escape. Traditionally, *isfri* is interpreted as Georgian *iisperi* which means "violet", as it is implied that this color was considered as color of mourning. In the paper supposition is presented that phonetic expression and contextual use of *ispri* allows to presume that it is originated from Arabic *أصفر* [ʾaʃfar] – "yellow". The color yellow is usually perceived as negative color of physiological and psychological illness, in the Arabic-speaking community: *أصفر* [iʃfarr^a] ("to become yellow") express the meaning "to become pale"; similar perception of this color was familiar for Georgian society as well (cf. Georgian *zapranis peri daedo* – lit. "he was covered with tagetes (tagetes is yellow flower) color", i.e. turned pale, grow pale. Numerous examples of this connotation of yellow is confirmed in the literary works of middle ages. Consequently, Rustaveli's *ispri ghebulni* may be understood as "colored in yellow", i.e. turned pale.